

Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03
Донбаської державної машинобудівної академії

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата економічних наук Волкогон Світлани Олександрівни

на дисертацію Кислюка Андрія Павловича

на тему: «Волатильність податкових надходжень за умов
макроекономічної нестабільності»,

подану на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

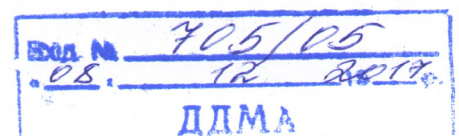
Актуальність обраної теми дисертації. Соціально-економічний розвиток країни значною мірою залежить від заходів щодо зміцнення державних фінансів, через які держава акумулює грошові ресурси для фінансування суспільних потреб. Рівень нагромадження таких ресурсів визначається механізмами й інструментами податкової політики. Існуючий стан вітчизняної фінансової системи ускладнений зниженням інфляцією, ділової активності, нестабільністю економічного розвитку, політичною кризою, що унеможливають досягнення стабільних податкових надходжень.

Залишається гострою проблема розробки та застосування податкових методів та інструментів, які б дозволили підвищити не тільки економічні показники розвитку України, але б і сприяли подоланню соціальних диспропорцій. Урядові розбіжності, впроваджувані у різні періоди реформування вітчизняної податкової системи, відсутність єдиного підходу до податкового регулювання у періоди макроекономічної нестабільності актуалізує обраний здобувачем напрям дослідження.

Тема дисертаційного дослідження Кислюка А.П. є своєчасною, потрібною фінансовій науці, оскільки спрямована на обґрунтування теоретико-методичних засад регулювання волатильності податкових надходжень в рамках удосконалення механізму забезпечення стійкого приросту податкових джерел доходу держави за умов макроекономічної нестабільності.

Відповідно, робота є науково необхідною за своєю теоретичною і практичною складовими, поглиблює погляди на інструменти та методи податкового регулювання за умов макроекономічної нестабільності.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертація Кислюка А.П. має зв'язок з науковими програмами, планами, темами: дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за темами: «Фундаментальні та прикладні аспекти фіскальної децентралізації як засобу реалізації соціально-економічної політики на пост-конфліктних територіях» (номер державної реєстрації 0116U003939, 2016-2017 рр.) у рамках якої дисертантом

удосконалено теоретичні засади податкового регулювання в залежності від фаз економічного розвитку; «Механізм фінансово-економічного управління розвитком на макро- та мікрорівні» (номер державної реєстрації 0114U003938, 2014–2016 рр.) в межах якої удосконалено механізм регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності.

Про обґрунтованість та достовірність викладених у дисертації наукових положень свідчить широке дослідження здобувачем праць вітчизняних і зарубіжних вчених в галузі макроекономічного розвитку та податкового регулювання. В основу методологічного апарату дослідження покладено положення кейнсіанства та некейнсіанства, неокласична концепція А. Лаффера, концепції волатильності податкових надходжень та стабілізації їх обсягу, які дозволили сформуванню підґрунтя концепції регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності.

Кислюк А.П. у роботі застосував методи діалектики, низку загальнонаукових підходів та спеціальних методів, що в сукупності дозволило йому досягти концептуальної єдності дослідження.

Інформаційну базу дисертації становлять законодавчі та нормативно-правові акти з питань бюджетно-податкової політики, дані Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, монографії та періодична література, результати власних досліджень автора.

Таким чином, отримані теоретико-методичні та практичні результати дисертації відповідають об'єктивній необхідності обґрунтування теоретико-методичних і науково-практичних положень щодо удосконалення регулювання волатильності податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності. Висновки, що сформульовані в дисертації, базуються на достовірних наукових та статистичних джерелах. Обсяг викладеного матеріалу є достатнім в обґрунтуванні запропонованих дисертантом висновків і рекомендацій. Крім того, вони апробовані автором на міжнародних науково-практичних конференціях. Положення, висновки і пропозиції повністю науково аргументовані, мають теоретичне і практичне значення та достовірні ознаки новизни.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дисертації, що визначають її наукову новизну, полягають у наступному:

1. Розвинуто наукові засади застосування типів податкової політики для регулювання волатильності податкових надходжень в залежності від фази економічного розвитку (с. 13-29). Автором вбачається, що синтез різних типів регулювання в межах податкової політики дозволить обмежити бюджетний дефіцит, скоротити або стабілізувати рівень державного боргу через довгострокову стійкість бюджетних надходжень.
2. Удосконалено теоретичний підхід до регулювання рівня волатильності податкових надходжень за фазами економічного циклу, який уможливорює визначення особливостей окремих

податків та їх впливу на стан економіки (с. 29-48). Здобувачем пропонується формування диверсифікованої податкової політики (регулювання лише одного податку може позначитися на вразливості до економічних змін); формування резервів та превентивній підготовці до спаду у період економічного зростання; збереження стабільного рівня сукупного податкового тягаря; забезпечення прозорості та достовірності оцінки прогнозів макроекономічного стану, зміни фази економічного циклу, доходів і видатків бюджету на середньострокову перспективу.

3. Удосконалено концептуальні положення регулювання волатильності податкових надходжень, які доводять необхідність зниження волатильності податкових надходжень у період макроекономічної нестабільності, проциклічне регулювання ставок податків на прибуток корпорацій та доходи фізичних осіб та контрциклічне регулювання ставок споживчих податків (с. 48-63).
4. Удосконалено методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень, який ґрунтується на наступних етапах: визначення прогнозованої динаміки податкових надходжень; обґрунтування доцільності проведення реформування податкової політики; визначення поля регулювання, яке містить причини відхилень; оцінка ефективності податкової системи. Застосування дисертантом у методичному підході економіко-математичних методів прогнозування податкових надходжень, їх зв'язку із макроекономічними факторами уможливило досягнення поставлених цілей зі стабілізації податкових надходжень (с. 105-124).
5. Удосконалено механізм регулювання волатильності податкових надходжень. В нього автором включено системні заходи регулювання окремих податків: податку на додану вартість, податку на прибуток, акцизного податку та податку на доходи фізичних осіб. Причиною такого поділу дисертант вбачає те, що кожен податок має свої особливості впливу на економічне зростання та більш результативно дозволяє впливати на макроекономічні процеси. (с. 127-143).
6. Запропоновано методичний інструментарій визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України, за допомогою якого визначено заходи щодо стимулювання виробництва та забезпечення передумов для укріплення фінансового стану вітчизняних підприємств, створення фондів фінансування інноваційно-інвестиційного розвитку, яке уможливить економічне зростання у довгостроковій перспективі (с. 143-163).

7. Розвинуто напрями реформування системи інструментів регулювання волатильності податкових надходжень, прогнозне впровадження яких, за думкою автора, дозволить значно підвищити результативності вітчизняної податкової політики за умов макроекономічної нестабільності (с. 163-180).

Отримані автором результати та надані пропозиції дозволять не тільки наблизити вітчизняну податкову політику до передумов подолання макроекономічної кризи, але й забезпечити соціальну стабілізацію України.

Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Теоретична цінність результатів дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і висновків щодо удосконалення механізму забезпечення стійкого приросту податкових джерел доходу держави за умов макроекономічної нестабільності.

Щодо практичного значення одержаних результатів, то слід відзначити, що науково-практичні рекомендації щодо удосконалення норм інституційного забезпечення податкової політики були позитивно оцінені Головним управлінням Державної фіскальної служби України в Донецькій області; підходи до оцінки волатильності податкових надходжень були впроваджені в діяльність Покровської об'єднаної ДПІ ГУ ДФС України в Донецькій області та Бахмутської об'єднаної ДПІ ГУ ДФС України в Донецькій області, а також результати дисертації впроваджені в навчальний процес Донбаської державної машинобудівної академії МОН України при викладанні дисциплін «Податковий менеджмент», «Податкова система».

Оцінка публікацій. Основні положення дисертації висвітлено у 10 наукових працях загальним обсягом 4,05 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 3,63 ум.-друк. арк. У складі публікацій: сім статей у наукових фахових виданнях загальним обсягом 3,66 ум.-друк. арк. (автору належить 3,24 ум.-друк. арк.), у тому числі три публікації в виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, загальним обсягом 1,63 ум.-друк. арк.; три – в інших виданнях загальним обсягом 0,39 ум.-друк. арк. У роботах, опублікованих у співавторстві, особистий внесок Кислюка А.П. стосується безпосередньо теми дисертації і має елементи наукової новизни.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації. Зміст автореферату відповідає основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертаційного дослідження. Новизна, яка відображена у дисертації, повністю відповідає роботі.

Дискусійні положення та недоліки. Відзначаючи в цілому достатній рівень наукових здобутків дисертанта, обґрунтованість переважної більшості результатів дослідження, існують певні дискусійні моменти.

1. В п. 1.2 дослідження автором удосконалено теоретичний підхід, який пояснює регулювання волатильності податкових надходжень як функцію економічного розвитку з акцентом на склад податкової бази та структуру податків. Попри це з тексту роботи не зрозуміло, яким чином відбувалася трансформація структури оподаткування.

2. Відзначаючи доволі глибоку проробку методичного базису регулювання волатильності податкових надходжень (С. 105-180), відзначимо відсутність оцінки стаціонарності розподілення часового ряду у формуванні *ARIMA*-моделей. Проте, така методологія передбачає попередній аналіз такого аспекту.
3. На С. 144 дисертації автором наведено схематичне зображення механізму регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності. Автор по тексту обґрунтовує доцільність використання наведених методів та інструментів, але зовсім не приділив уваги організаційно-економічному та інформаційному забезпеченню реалізації даного механізму. Також по тексту роботи зазначено, що реалізація цього механізму дозволить подолати флуктуації обсягу податкових надходжень під час деструктивних змін в економіці. Потребує пояснення, яким чином дисертант планує досягти цього результату.
4. Також не вбачається зрозумілим: який зміст мають високі значення варіації темпів приросту податкових надходжень? Як можливо пояснити, інтерпретувати показник варіації в оцінці волатильності податкових надходжень (С. 86-87)?
5. На С. 180 роботи автор зазначає, що одним з показників ефективності реалізації запропонованих інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень України є показники зниження податкового навантаження на економіку, його наближення до фіскальних індикаторів Лаффера першого та другого порядку. Потребує пояснення чому саме індикатори Лаффера першого та другого порядку використані в якості еталонних при визначенні рівня податкового навантаження на економіку.

Проте, наведені зауваження не знижують наукової значущості дослідження.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження. Дисертація Кислюка Андрія Павловича на тему «Волатильність податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке має теоретичне і практичне значення та характеризується науковою новизною. Результати дисертації розв'язують наукове завдання щодо поглиблення теоретичних засад, удосконалення методичного підходу та механізму регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності.

Дисертація Кислюка А.П. за змістом та якістю теоретичних та науково-методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, поставлену мету досягнуто, завдання виконано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Таким чином, за змістом і оформленням дисертація на тему «Волатильність податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 Порядку

присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями згідно Постанови від 19 серпня 2015 р. № 656), а її автор, Кислюк Андрій Павлович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

кандидат економічних наук, начальник управління податків і зборів з фізичних осіб
Головне управління ДФС України
у Донецькій області (м. Маріуполь)

С.О. – С. О. Волкогон

Підпис С.О. Волкогон засвідчую
Перший заступник начальника,
Головне управління ДФС України
у Донецькій області (м. Маріуполь),
кандидат економічних наук

І.Л. Долозіна